

Ailenin Devletle Kesişen Yolu

Ruşen Seydaoğlu

Kölelik Denkleminden
Özgürlükle Çıkmak:
Demokratik Ailenin İmkânı

Gülşen Ülker

Güçlü "Ailenin"
Güçleneni Kim?

Elif Tirenc

Dönüştürülmesi
Gereken Kurum: Aile

Oya Ačan

Aile
Dedikleri...

Dilan Bebleşin

Devletin Fetih
Alanı: Aile

Rojdan Erez

Kanatsız Uçanların
Hikayesi

Nuray Özdoğan

Ezidi Soykırımında
Suç Ortaklığı

İÇİNDEKİLER

- 1** **Kölelik Denkleminden Özgürlükle Çıkmak: Demokratik Ailenin İmkânı-I**
Ruşen Seydaoğlu
- 5** **“Güçlü Aile”nin Güçleneni Kim?**
Gülşen Ülker
- 9** **Dönüştürülmesi Gereken Kurum: Aile**
Elif Tirenç İpek
- 13** **Aile Dedikleri...**
Oya Açıan
- 17** **Devletin Fetih Alanı: Aile**
Dîlan Bebleşîn
- 21** **Kanatsız Uçanların Hikayesi**
Rojdan Erez
- 24** **Êzidî Soykırımında Suç Ortaklığı**
Nuray Özdoğan

Kölelik Denkleminden Özgürlükle Çıkmak: Demokratik Ailenin İmkânı-I

Ruşen Seydaoğlu-17 Kasım 2024

Bu kol “Çirkinle güzeli bir araya getirdiler ve birbirinizi ‘sevin’ dediler” belirlemesindeki mekândır, zamandır. Çünkü ahlaki politik toplum-yaşam dediğimiz ile aile mensupluğu dönüp dolaşıyor, yan yana getirenin ve yan yana tutanın dayandığı ilkelerde ayrılıyor.

Aynı satırda, art arda dizilmiş bu kelimelerin hem birbirleriyle hem de kadınların hayatlarıyla olan ilişkisini konuşurken ya da yazarken insanın omzuna binlerce yılın tonlarca yükü oturabiliyor. Çünkü hakikatte kim olduğumuz (xwebûn) ama topluluklar içinde kime dönüştürdüğümüz, kimin inşasına göre düşündüğümüz ve yaşadığımız gibi soruların yanıtları hayati anlamlar taşıyor. Üstelik sorular saçaklandıkça dogmatik bir doğru yaratmadan kurtuluşa dair söz kurmak da incelikli bir düşünüşü ve gerçekçi olmayı gerektiriyor.

İncelikli bir düşünüşün ve gerçekçiliğin çabası olarak; ailenin yarattığı duygular, alışkanlıklar ya da ezberler, kadınlar tarafından toplumsal-bilimsel bir sorun olarak onlarca yıldır felsefi, psikolojik, dinsel ve siyasal araştırmaların ve çözümlerinin konusu ediliyor. Sadece teorisi değil, örgütlenme çalışmalarının odak konularından biri olarak ele alınması, eylemi de üretiyor. Buna rağmen ailenin mevcut haliyle, kalabalıklar tarafından, ne denli içselleştirildiği; savunusundaki sertlikte, sorgulanamaz olarak tariflenmesinde kendini göstermeye devam ediyor. Haliyle öğretilerdeki kutsallık zırhı düşünülürken, kadın özgürlüğü önündeki en ciddi engellerden biri olarak aileye dair daha fazla konuşmak, tartışmak ve bu sorgulamayı toplumsallaştırmak kaçınılmaz hale geliyor.

Birlikte yaşamanın tarihsel olarak maddi ve manevi ihtiyaçlar temelinde açığa çıktığı, bilinen bir gerçek. Bilinmez ama doğal diye ifade edebileceğimiz güçler karşısında hayati ihtiyaçların karşılanması için yan yana durmak da son derece anlaşılabilir. Bunu kaba ve mekanik bir mecburiyet olarak tariflemek varoluşu analitik bir yapıya hapsetmek ve sezgileri-anlamlandırmayı göz ardı etmek olur. Yan yana getiren ve yine yan yana tutan; beslenmek, barınmak, korunmak kadar güven, sevgi, dayanışma gibi duyguların yine özgürlük, eşitlik, adalet gibi beklentilerin dahil olduğu ihtiyaçlar bütünü ifade ediyor.

Ancak zamanla; kadın-erkek özelliklerinde ve ilişkisinde kendini gösteren tahakküm denemeleri, artan üretim ve gelişen üretim araçları ekonomi politikası ve sosyolojiyi etkiliyor. İktidar ya da güç dediğimiz, artık toplulukların bilinmez ama doğal olan karşısında hayati ihtiyaçlarını karşılayan kolektivite olarak değil; aile babalığı-reisliği ve yasaları, mülkiyet, sınırlar ve sınırlarını genişletenlerin bu sınırları nasıl koruyacağı üzerinden tarifleniyor. Bir anlamda aile devletleşmeye giden yolu-yöntemi oluşturuyor. Kana dayalı bir mekanizmanın, ailenin ortaya çıkışı da yaygınlaşması da buna dayanıyor.

Böylelikle topluluklar binlerce yıl yaşadıkları nehir kolundan çıkarılarak kanla gelen soyun, soy fikrinin kanlı bir gelecek yaratacağı ve aslında bütün toplumu sapmaya uğratacağı başka bir kola yönlendiriliyor. Bu kol **“Çirkinle güzeli bir araya getirdiler ve birbirinizi ‘sevin’ dediler”** belirlemesindeki mekândır, zamandır. Çünkü ahlaki politik toplum-yaşam dediğimiz ile aile mensupluğu dönüp dolaşüyor, yan yana getirenin ve yan yana tutanın dayandığı ilkelere ayrılıyor.

Bundandır ki kadınlar sistematik şiddete ve sivil-fiziksel ölüme en çok aile içinde, en yakınlarındaki erkekler tarafından maruz bırakılıyor. Ailenin kültürel genetiği kadın üzerinden işletiliyor. Duyguları manipüle edilmiş, cinsiyetçi kodlar içselleştirilmiş kadınlık sevginin, özlemin, dayanışmanın toplumsal kökenlerinden kopartılıyor. Dışarıdaki dünyanın ne denli korkunç olduğu, bununla baş edemeyeceği, eğer bir kocası, abisi, babası, amcası olmazsa en kötü şeylerin başına geleceği aile içinde kanıksatılıyor. Ama bir kadının başına gelebilecek en kötü şeyler de tam olarak orada vuku buluyor.

Sonsuz bir sömürü.

Sevgi adı altında konuşma biçiminden, giyinişine, nerede görünüp nerede görünmezleşmesi gerektiğine kadar içselleştirilmiş bir adanma ama aslında erkek egemen sisteme teslim edilmek. Savaşlar bitsin, aile zenginleşsin ya da bir boğaz eksilsin diye evlilik adı altında el değiştirmek. Erkeğin cinsellik talebine her koşulda yanıt vermek. Bedeni tanınmayacak hale gelene kadar doğurmak, erkeklerin gücü artsın diye doğurmak. Ama boşanamamak.

Ya da...

Kentli modern yaşamlarda, biriyle evlenmenin ya da evlenmemenin “moda” olması. Hayattaki tek amaç haline gelmesi. Bir erkeğin beğenebileceği bir bedene dönüşme. Dolgular, botokslar, estetik ameliyatlar. Yeter ki ailenin baskısından kurtulayım diyerek

kurulmuş ama önceki ailenin kopyası olan başka aileler. Orada da kaçtığı ailenin alışkanlıklarını incelterek yeniden yaşamak. Erkekliğin ve erkeklerin fantezi dünyasına her koşulda yanıt vermek. Hemen bir çocuk yapmak. Çok da belli etmeden erkek doğurana kadar çocuk yapmak. Aldatılmak, sürekli aldatılmak ama boşanmamak.

Belki de...

Üniversiteye giderek, evlenerek, başka bir kente taşınarak aileden kaçmak. Aile denilen mefhum, yarattığı kadınlık ve erkeklikler öylece dururken biz gidersek bir daha karşılaşmayız sanmak. Özgürüm diyerek savrula savrula yaşamak. Erkekler ya da kadınlar erişilebilir olduğunda yaşanan ilişkiler kendiliğinden değişecek de özgür ve eşit olunacak sanmak. Erkeğin cinsel doyumsuzluğunu, eşitlik adı altında kendine de yüklemek. Bunun özgürlük olduğu yanılgısına kapılmak. Hâlâ kendi olamamak hatta bir süre sonra kendine yabancılaşmak.

Ailede kadın oluşu, inşa edilen bu kadınlığa sürüklenişi farklı sınıflardan, kültürlerden, coğrafyalardan verebileceğimiz birçok deneyimle örneklendirmek mümkün. Ama tüm bu farklılıklara, aldığımız sınırsız ve sayısız şekillere rağmen köleliğin içine doğanlar olarak, kimliklerimizden kopartılarak, soykırım, cinsiyetçilik gibi mengenelerden geçirilmemizin bu sistemin aile kurumuna nasıl da özenle, ince ince yaklaştığıyla bağını kurmak zorundayız.

Ailede yaşanan bireysel deneyimler örtülenerken salt başkalarının deneyimleri üzerinden olgusal yaklaşmak ya da bu deneyimleri soyut kavram ve kuramlar olarak ele almak, yarattıklarının ağırlığıyla sahici bir yüzleşme sağlar mı emin olamıyorum. Bir o kadar emin olmadığım diğer yaklaşım ise aileyi, kadının sömürülmesini ve özgürlük arzusunu aşırı kişiselleştirdiğimizde gireceğimiz ajite döngüsünün neye yarayacağı.

Aile bütün gücüyle yerini, yapısını korurken, bir baba öldüğünde ya da benim babam öldüğünde değişen ne olacak? Kabullenmenin ya da kaçmanın günün sonunda aynı yere çıktığı bir döngü bu. Kabullenişin ya da kaçışın kurtuluş olmadığını göremeyenlerin döngüsü. Mevcut aile karşısında ne yapmalı, nasıl yaşamalı soruları sahici bir özgürlük arayışıyla yanıtlamadığı sürece hepimizin kapılma riski olduğu bir döngü.

Tüm bu çelişkiler, sorular ve sorunlar üzerine düşünürken ve mücadele ederken aileyi aşmanın kuramı olarak demokratik aile, bir ihtimal, ayakları yere basan bir çözüm önerisi olarak denenmeye, gerçekleştirmek için çabalamaya çağırıyor.

Bu çağrıda ***aileciliğe karşı pozisyon almak, aileciliğin getirdiği özelliklerle yüzleşmek*** gibi vurgular köleliğe sebep olan kurumların içine girmemenin etkili bir yol olabileceğini düşündürüyor. Neyin içinde tutulduğumuzun doğru tespit edilmesi bazen araya fiziksel bir mesafe de koymayı gerektiriyor. Bu mesafede ***kadın-erkek ilişkisinin ailede nasıl şekillendiğini doğru okumak da bunun tüm topluma nasıl yayıldığını görebilmeyi*** sağlayabiliyor. Çünkü aile içinde öğrendiğimiz ilişki biçimleri salt aile içinde kalmıyor, dışarıdaki erkeğin ve otoritenin temsilleri ve onlara yaklaşım biçimlerimiz bir

şekilde alışkanlıkların devamı olarak yeniden üretiliyor. Sempatinin, empatinin ya da birini anlamanın tek başına çözüm olamayacağı, olmadığının tespiti, sorunun 2 kişi arasında olmadığını, siyasi bir sorun, bir savaş sorunu olduğunu toplumsal yaşamın tamamına yansıyan alışkanlıkları görebildiğimiz oranda anlaşılıyor. Kadın erkeği, erkek kadını aslında nasıl görüyor, ailedeki güven nasıl bir illüzyon, tüm bunlar dürüstlikle ortaya konmayı bekliyor. ***İçinde olduğumuz ya da tanık olduğumuz ilişkilere doğru ve doğal yaklaşmak, bütünlüklü bir “bilinçlenme” yakalamak yani gerçek bir çözüm üretebilmek bunları yapabilmekten geçiyor.***

Birlikte düşünelim, mevcut ailelere karşı yeni birliktelikler, ilişkiler kurmaktan bizi alıkoyan nedir? Şunun kızıyım, şunun oğluyum, şu aşiretten geliyorum gibi güce ve tahakküme dayalı etiketler yerine özgür düşünce ve eylem iddiasının öznesiyim demek. Ailenin kol kırılır yen içinde kalır öğretisinin etkisiyle; dışarıda, içeride, iktidarlara ya da yoldaşlarınıza karşı, erkekliğin yeniden üretildiği herhangi bir anda itiraz etmekten geri durmamak. Devlet başkanları, parti başkanları ya da kurum başkanlarını “baba” olarak görmemek. Belki de sokakta direnmek varken evin reisi, cinsiyetçi rolünden, mesaili bir işin kölesi olmaktan vazgeçmek. Cinsiyetçi ve özel mülkiyetçi yaşamlara karşı her evde bir çamaşır makinesinin olması ya da her evde ayrı yemeklerin pişirilmesi yerine toplumun temel ihtiyaçların giderildiği kolektif alanların üretilmesini deneyebilmek. Nedir bunları denemekten alıkoyan?

Ve şunu da akılda tutalım. Demokratik aile kuramı, özgürlükten, sevgiden kopartılmış aile formu yerine başka bir form koymuyor. Evliliklerin, düğünlerin sürdürülmesinden de bahsetmiyor. İktidara, tahakküme bulaşmış alışkanlıklar da sistem de zihniyet de özgür yaşatmaz diyor. Bir kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi de birlikte yaşamı da bu tartışmayla “özgürlük evrenin amacıdır” dediği yerden sürdürüyor.

“Güçlü Aile”nin Güçleneni Kim?

Gülsen Ülker-17 Kasım 2024

İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile ilgili çalışmalar 2011 ile 2015 arasında bir geçiş dönemi denilebilecek bu süreci göstermesi bakımından önem taşıyor

Toplumsal bir birim olarak aile, neredeyse her zaman siyasi iktidarların gündeminde yer almıştır. Her anlamda bireysel özgürleşme girişimlerinin aileye yönelik bir tehdit olarak görülmesi de yabancı olduğu bir durum değil. Mevcut iktidar tarafından Cinsiyet eşitliği meselesi de (mevcut cinsiyet ilişkilerine ilişkin değerlendirmeler, eşitlik talebine yönelik politika ve eylemler, hayata geçen uygulamalar gibi) bir bütün olarak “aile” yapısını parçalayacak bir konu olarak tüm tartışma alanlarından dışlanmaya çalışılıyor. Cinsiyet eşitliği fikrinden uzaklaşmak için “Toplumsal cinsiyet adaleti” gibi yeni kavramlar da icat ediliyor.

Son otuz, kırk yılına şahitlik ettiğimiz binlerce yılın kadın mücadelesinin elde ettiği hak ve özgürlükler bugün tek tek geri alınmaya çalışılıyor. Bunu yapan siyasi iktidarların en başta sarıldıkları “aile”, “ailenin korunması” oluyor.

Kadınların kazanımlarına karşı gitgide hiddetlenen eril öfkeye de dayanarak kararlar alan siyasal iktidar, aldığı kararlar ve uyguladığı politikalarla bu öfkeyi besliyor, cesaretlendiriyor.

Mevcut siyasi iktidarın bunu hangi kararlar ve uygulamalarla yaptığını bakmak ve bazı gelişmeleri hatırlamak gerekiyor. Öncelikle AKP'nin tek başına iktidar olduğu dönem ile 2015 sonrası ittifaklar dönemi ayrımını yapmak gerekiyor. Zira önce MHP ile daha sonra ek

olarak Hüda Par gibi partilerle yapılan ittifaklar AKP'nin kadın özgürlüğüne karşı, aile merkezli politikaları derinleştirmesi ve sertleştirmesi ile koşutluk göstermektedir.

AKP'nin tek başına iktidar olduğu dönemde de oy oranının artmasına paralel olarak söylem ve eylemlerinin nasıl değiştiğini görmek gerekiyor.

90'lar, kendi örgütlerini kurmaya başlamış kadınların feminist bir yaklaşımla ağırlıklı olarak kadına yönelik şiddet ile mücadelesinin ivme kazandığı ve aynı zamanda kadına yönelik şiddete karşı mücadelenin ilk kurumsal adımlarının atıldığı bir dönem oldu. Kadına yönelik şiddet ile mücadelenin bütüncül bir yaklaşım gerektirdiğini o zamandan bilen kadınlar olarak hem CEDAW gibi uluslararası sözleşmelere sahip çıktılar hem de var olan yasaların bu sözleşmeleri ve dile getirilen kadın taleplerini dikkate alarak yeniden düzenlenmesi, resmi kurumların oluşturulması için güçlü bir mücadele yürütüldü. 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Yasa" (1998) ve devamında ilgili yönetmeliklerinin çıkarılması, devletin ve yerel yönetimlerin ilk kadın sığınaklarının Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ve Bakırköy Belediyesi tarafından açılması (1990), Devlet İstatistik Kurumu'nun (DİE) Toplumsal Yapı ve Kadın İstatistikleri Şubesini kurması (1993) bu dönemin önemli adımları oldu. Medeni Yasa da kadınların gündeminde oldu bu süreçte. 1993 yılından itibaren kadın taleplerini içeren yasa tasarılarının hazırlanması, eylemler ve basın açıklamaları ile yasanın Meclis'teki sürecinin takip edilmesi ile 2001 yılında yeni Medeni Kanun'un kabul edilmesi ve 2002 yılında da yürürlüğe girmesi ile sonuçlandı. Benzer bir süreç 2005 yılında yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu çalışmalarında da yaşandı.

Bu çalışmalar kadınların hak, özgürlük ve eşitlik taleplerinin kurumsal yapılar tarafından nasıl yok sayılmaya çalışıldığını, ataerkil ideolojinin özellikle resmi kurumlar nezdinde ne kadar güçlü olduğunu da gösterdi. Kadına yönelik şiddetle mücadele için çıkarılan yasanın adının bile "Ailenin Korunması"! olması, kadın sığınağı yerine ısrarla kadın konukevi adının kullanılması ve daha sonraki dönemlerde birçok gerekçe ile Medeni Yasa ve TCK'ya, elde edilen kazanımların ortadan kaldırılması amacıyla yapılan müdahaleleri sayabiliriz.

Kadın hareketinin gücü ve Avrupa Birliği üyelik sürecinin canlılığı, tek başına iktidar olduğu bu dönemde AKP'yi pek istekli olmasa da bu değişiklikleri yapmaya ve gelişmeleri devam ettirmeye zorladı. Ancak Partinin oy oranı arttıkça kadın-erkek eşitliği, kadına yönelik şiddet ile mücadele ve genel olarak hak ve özgürlüklere dair söylemi ve devamında politikaları da klasik bir sağ muhafazakar çizgiye çekilmeye başlandı. Eğitim sistemi, kendi söylemleri ile "dindar ve kindar bir nesil yaratmaya" yönelik olarak dönüştürülmeye, 4+4+4 gibi kesintisiz eğitimi sekteye uğratan düzenlemeler ile özellikle kız çocuklarının eğitime erişimi azaltılmaya başlandı.

8 Mart etkinliklerinde, kadın örgütleri ile yapılan toplantılarda kadınlara en az üç çocuk doğurmayı tavsiye eden (2008) ya da kadın erkek eşitliğine inanmadığını (2010) belirten

dönemin başbakanı, eşitlikçi politikalardan uzaklaşılacağına ve kadınlara “ev” ve “aile” dışında bir alan tanımak istemediklerine dair ilk ipuçlarını vermişti.

İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile ilgili çalışmalar 2011 ile 2015 arasında bir geçiş dönemi denilebilecek bu süreci göstermesi bakımından önem taşıyor. Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın yerine aile merkezli politikaların hayata geçirileceği bir yapılanma olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kurulması da (2011) bu dönemin önemli dönemeçlerinden biri olarak kabul edilebilir.

Avrupa Komisyonu'nun İstanbul Sözleşmesi'nin hazırlanması aşamalarında Türkiye'yi temsil eden Feride Acar'ın, Türkiye kadın hareketi ile kurduğu ilişki, bizlerin hem süreci izlememiz hem de kadın taleplerinin sözleşmeye yansması bakımında büyük bir fırsat sağladı. 6284 sayılı yasanın hazırlık çalışmaları da yine kadın örgütlerinin oluşturduğu platform temsilcilerinin katkısı ile sürdürüldü. Ancak İstanbul Sözleşmesi gereği seçilecek temsilciye ilişkin seçim süreci (2014) aslında siyasi iktidarın bağımsız kadın örgütleri ile ilişkisini kesmesinin ve artık kendi kurduğu kadın örgütleri ile çalışacağıının neredeyse açık bir biçimde belirtildiği bir dönemin başlangıcı oldu. Aynı şekilde 6284 sayılı yasa gereği açılması gereken ŞÖNİM'lerin yasayla belirlenen kriterleri taşımaktan çok uzak bir biçimde faaliyete geçmesi de siyasi iktidarın bundan sonraki politikalarının işaretlerini çok güçlü biçimde verdi.

2016 yılında hazırlanan Boşanma Komisyonu Raporu (Aile Bütünlüğü, Boşanma Olayları ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu), aileyi esas alma ve aile bütünlüğünü sağlamak için kadınların büyük mücadelesi ile elde ettiği kazanımları tartışma ve ortadan kaldırma çabalarının ana metni oldu. Öncelikle TCK'nın 103. maddesi değiştirilmeye çalışıldı. Yapılmak istenen değişiklik ile çocukların (15 yaş altı) 5 yıl boyunca “başarılı ve sorunsuz” evlilik yapmaları durumunda cinsel istismar failinin affedilmesini öngörüyordu. Hem Meclis muhalefeti hem de kadın hareketinin etkili eylemleri ile geri çekilen bu teklif farklı adlar altında yeniden ve yeniden gündeme getirilmeye devam etti. Siyasi iktidar hazırladığı “yargı paketleri” ile erken evliliklerin önünü açmaya, Medeni Yasa'dan kaynaklanan kadın haklarını “aile bütünlüğünü koruma” adı altında etkisiz kılmaya, cinsel suçlar için getirilen “somut delil” şartıyla cinsel istismarın cezasız kalmasını kolaylaştırmaya, kadına yönelik şiddet faillerini infaz sistemi değişiklikleri ile serbest bırakmaya devam etti.

İktidarın tartışmaya açtığı bir diğer konu ise kadınların nafaka hakkı oldu. İktidar, boşanmaları aile bütünlüğüne, ailenin güçlendirilmesine yönelik bir tehdit olarak gören siyasi iktidar, kadınları evlilik içinde tutmak için (bu onların canına mal olsa bile) nafaka hakkını sınırlamaya, kısıtlamaya yönelik girişimlerini hep gündemde tutuyor.

Oldukça yetersiz olan sosyal politikaların bir nevi sadaka, yardım biçimine büründürülmesi, aile içindeki yaşlı, hasta bakımı gibi bakım emeği için ödemeler

yapılması, kadınları güçlendirecek politikalar yerine cinsiyetçi iş bölümünü sağlamlaştırma ve kadınları ev içinde tutma amacını gösteriyor.

Aile merkezli politikaları kendi kurduğu kadın örgütleri veya “mağdur erkek” dernekleri ile meşrulaştırmaya çalışan siyasi iktidar, dini cemaatler ile kurduğu ilişkiler, imzaladığı protokoller çerçevesinde İstanbul Sözleşmesi’nden çekildiği gibi kadınların emeği ve bedeni üzerindeki denetimini sıkılaştırmaya, Anayasa’da ailenin yeniden tanımlanması gibi girişimler ile LGBTİ+ hakları ve varlıklarına yönelik müdahalelerine devam ediyor.

İktidar, kadını güçlendirmek yerine aileyi ve ailenin güçlenmesini merkeze alan temel politikasını uygulamak için yasal ve kurumsal yapıları hayata geçirmeye devam etmektedir. Aile ve sosyal Politikalar Bakanlığı koordinasyonunda “Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)” hazırlandı ve bu planın etkin olarak uygulanmasını sağlamak için Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Koordinasyon Kurulu oluşturuldu. İl düzeyinde yaygınlaştırılan bu kurulların, eylem planları ve faaliyet raporları ile takip edilmesine yönelik düzenlemeler oldukça ayrıntılı bir biçimde belirtildi. Söz konusu vizyon belgesinde “küresel cinsiyetsizleştirme”, aile ve toplumu tehdit eden “güncel risk faktörleri” gibi muğlak gibi görünen ancak temel hedefi toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımını zayıflatmak olan tanımlamaları görmek mümkün. Aynı belgede halihazırda hizmet veren belediyelere ait aile danışma merkezi, kadın danışma merkezi, aile yaşam merkezi vb. birimlerde sunulan hizmetlere Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla aile odaklı sosyal politika rehberliği görevi verilmesi de dikkat çekiyor. Boşanma durumunda mahkeme temelli “aile arabuluculuğu” sistemi bu belgede de yer almaya devam ediyor. Bu vizyon belgesinin yanı sıra Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028), Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planının (2021-2025) hızlı bir incelemesi de bize, özgür, kendi kararlarını alan, hayatı hakkında söz sahibi olmak isteyen kadınların, iktidar için bir tehdit olarak algılandığı gösteriyor. Bu nedenle kadına yönelik şiddetin yaygınlığı, neredeyse katliam niteliği alan kadın cinayetleri her gün hepimizin gözleri önünde gerçekleşirken iktidarın önceliği aile içinde “sağlıklı” iletişimin kurulması ve bunun için dini kurumlar ve ittifak halinde olduğu tarikatları göreve çağırmak oluyor.

AKP-MHP iktidarının ve daha doğrusu Cumhur ittifakının “aile” anlayışı bir duvar gibi hayatlarımızın önünde yükseltiyor. Bu duvarın dışında iseniz ya da dışında kalmayı seçmiş iseniz başınıza gelen her şeyi hak etmiş oluyorsunuz. “Güçlü Aile”nin güçleneni kim diye sormuştum ya, biz değiliz...

Dönüştürülmesi Gereken Kurum: Aile

Elif Tirenç İpek-17 Kasım 2024

Kürt Kadın Hareketi, kadın özgürlükçü paradigmasıyla artık dünyada gündemleşiyor. Dolayısıyla demokratik aile kurumunu dünyaya armağan edecek olanın Kürt kadını olması uzak bir ütopya değil artık

Aileyi, aileyle özdeşleştirilen kadını ve ikisinin varlığı üzerinden yüceltilen egemen erkeği anlatmak, yakın geçmiş ve bugünde, kadının sömürgeleştirildiği ve en çok vurulduğu ilişkiler alanını aydınlatmanın da yolu olsa gerek.

Dünya toplumlarında ve Kürdistan'da ailenin tarihsel kökeni temel ve genel geçer benzerlikler göstermekle beraber aslında çok farklı. Bugünün aile yapısını anlamak, bin yıllar önce örülen erkek egemen sistemin yarattığı ve tarih boyunca değişik form ve biçimlerde şekillendirdiği aile kurumunu ve “mikro devletçik”in analizi ile mümkün olur.

Ailecilik, tarih boyunca aileyi sarsılmaz şekilde kurumsallaştırmış, kadını toplumsal üretim ve yönetimden uzaklaştırmıştır. Aile, kadın açısından; mülkleştirme, egemenliğine tabi kılma üzerine kurulmuş ve bugün dahi içinden çıkılmaz bir sorun haline getirilmiştir.

Halbuki; ‘aile’ tanım olarak, öncesi ve bugünkü anlamın çok ötesinde, özellikle Aryenik dillerde, geçmiş ve geleceğin bütünlüklü anlaşılmasına katkı sunacak bir bağa işaret eder. Kürtçe'nin Dimili lehçesinde aileye key / ké, ezbat, ocak denir. Ké – ev, ezbat – geniş aile anlamına gelir. Bu anlam sadece kadın-erkek ve çocuklarla sınırlandırılmış bir aile tanımının çok ötesindedir ve literatürde büyük ya da geniş aile olarak çağrışım yapar. Ev olarak tanımlanan yer, ortak yaşam alanı olarak karşılık bulur; Ezbat ise, kabile hatta belki de aşireti çağrıştıran, sülaleyi hatırlatan, geniş aile ilişkilerini anlatır. Ocak, büyük alenin içindeki bugünkü çekirdek aile denilen ve aynı ateşin etrafında toplanan, sönmeyen ateş

etrafında yani aynı çatı altında süren yaşamı içerir. Yine Kurmanci lehçesinde aile anlamına gelen malbat kelimesi; mal-ber (ürün, değirmen, düşünce, icat, kurmak) ve par-pat-bat (eşit oranda dağıtmak, paylaşmak, inşa etmek) kelime köklerinin birleşmesinden oluşuyor* Ki kadın burda “bermalî” olarak adlandırılır, yani malbatı bekleyen, koruyan ve sürdürüdür.

Ürünleri ortak ve eşit paylaşmak komünal yaşayan toplulukların ortak etiğiymiş Kürdistan’da aile, bu etikle oluşmuş toplum birimi ve yaşam alanı olarak belki de hala varlığını sürdürmektedir. Bu yüzden bu temel üzerinde ailenin demokratikleştirilmesi ve demokratik ailenin geliştirilmesi önerilebilmektedir.

Günümüz dünyası ve Kürdistan’da aile, tarihsel süreçte mülkiyetçiliğe, cinsiyetçiliğe bulaştı / bulaştırıldı, öyle ki ortak yaşam ve üretim kültürüne ait kısıtlılar bile yok edildi. Ortak bir yaşamı kuran, sürdüren ve zenginleştiren öz ve özellikler silindi. Halbuki bu özün temeli Anasoylu klana dayanıyordu ve bu klan yapı olarak, kadın-erkek tekil ilişkisine indirgenmeyen, toplumsal ilişkiler alanı ve ağını ortaya koyan topluluk yaşamını sağlıyordu. Bunun içinde kadın ve erkeğin yaşamın sürdürülmesi, yeniden üretilmesi temelinde doğal bir paylaşımı, ilişki ve iletişim biçimi vardı; bir özelleşme, sahip olan-olunan ilişkisi yerine, gönüllü olan ve sevgiyle de beslenen birlikteliğe dayanan eşyaşam kültürü bu yapıda kendini yaşatıyordu**

Tam da bu yönüyle Kürdistan’da aile kavramının neolitikle bağını kurmak hala mümkün, çünkü içindeki maya hala yaşıyor. Ve şimdi, Kadın öncülüğünde-örgütülüğünde yaratılan toplumsallığa bir gidiş var. Tam da bu yolculukta kapitalist uygarlık ve erkek egemen zihniyet tarafından tersine çevrilerek ailenin kurumsallaştırılması serüvenini daha net görmüş ve anlamış oluruz.

İlk toplumsal yapı olan, kandaş ilişkilere bağlı ve geniş bir aileyi andıran klanların anasoylu topluluk oldukları ve kadının bu toplumsallıkta cinsel yaşam ve ilişkilerde belirleyici rol üstlendiği, çocukların ana yanında kaldığı, babanın tanınmadığı, soyun anaya dayalı devam ettirildiği, ananın klan içinde doğan bütün çocukların anası olduğu bir statü söz konusudur. Günümüzde bile tek tanrılı dinler en son mezar başında kişiyi annesiyle tescillemektedir.

Batı kültüründe ise durum bundan çok farklıdır. İngilizce’de aile anlamına gelen family sözcüğü, Latince kökenlidir. Latince’de famulus evcil köle, familia ise bir adama / erkeğe ait kölelerin tümü anlamına gelir. Arapça kökenli olup Türkçede de kullanılan aile ise, evlilik ve kan bağına dayanan; karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik olarak tanımlanıp biliniyor.

Özellikle çekirdek aile olarak son aşamaya ulaşan, sadece anne-baba ve çocuklara dayanan ilişkilerin geliştirildiği bu tanımlarda baskın karakter, yani ailenin sahibi, tabii ki erkek. Bütün erkeklerin ve ailelerinin sahibi de “büyük baba” olan “erkek devlet” oluyor. Tarih, devletin ve onun aparatı dinsel kurumların istediğinde çocukları aileden alarak

kendi formatlarında yetiştirip kendi amaçları için kullandığının örnekleriyle doludur. Ayrıca aile içinde eğitilen çocuk bile devletin istediği formatta bir birey olarak yetişiyor. Son hafta içinde İzmir’de yoksulluk yangınına kurban verilen bebekler için ne diyordu devlet misyoneri: Çocukları istedik anne vermedi, o zaman sorumlu annedir. Ve anne gözaltına alınıp neredeyse hapse gönderiliyordu.

Her toplumda evlenme ve boşanmanın devlet denetiminde ve izninde olması devletin varlığını aile kurumu üzerinden de sürdürmeye çalıştığının kanıtıdır. Devletin aile kurumu üzerine müdahalelerine dönük bu ve bunun gibi örnekleri çoğaltmak mümkün.

Bundan sonraki süreç, aile kurumunun oluşum sürecidir ki; bu kurumda erkek(lik) din, devlet ve vatandaşlıkla; kadın(lık) ise aile ve evle özdeşleştirilir. Bu sayede ideolojik bir kurum olarak şekillenerek karşımıza çıkan aile, tanrısal yasalarla kadının zapturapt altına alınmasının mekanı haline getirilir. Kadını aile ile tanımlayıp sınırlayan bu ideoloji, kadının her adım atışı, davranışı, duygu ve düşüncesini kontrol altında tutmaya yarayan çok etkili bir sisteme dönüşmüştür.

Durumabir de hukuk cephesinden baktığımızda aslında bu cepheden de farklı bir görüntünün söz konusu olmadığını görmek mümkün. Toplumsal yaşam ilişkilerinin yasalarla düzenlendiği ve hala günümüzdeki hukuk sistemlerine ilham veren Roma Hukukunda, özellikle ve ayrıca tanımlanan aile hukuku, temelini erkek-baba reisliğine dayandırır ve sonrası tüm hukuk düzenlemelerinde bu durum gelenek olarak devam eder. Halbuki bu hukuksal form, içinde köleliği barındıran, devleti ve erkek egemenliğini meşrulaştıran bir örgütlenme ve hukuksal düzenleme şeklidir.

Hukukla beraber toplumu dizayn eden devletçi-iktidarcı zihniyete dayanan tüm aygıtlar/mekanizmalar, özellikle kadın için tanımlanmış özel alanın çevrelendiği aileyi, kutsanmış ve dokunulmaz kılınmış bir çekirdeğe; kadını ve erkeği ayrı ayrı yutan koca bir kara deliğe dönüştürmüştür. Tabi aile adı etrafında şekillenen ideolojik ve sistemsel yapıları irdelemek kadar, erkek sistem tarafından çarpıtılan veya özünden-etiğinden kopartılan toplumsal ilişkiler alanını kadın özgürlüğünü esas alarak yeniden örmek de konunun bir başka boyutudur ve bir başka yazının konusudur.

Kurulu aile-ev düzeniyle ataerkil aile, devletli sistemin bütün çelişkilerini içinde barındıran bir “mikro devlet”tir, erkek de devletin evdeki başkanı konumundadır. İlk sınıfsal sömürü alanı, erkeği özneleştirerek baba ve reis kılarken kadını erkeğin hizmetçisi ve çocuk doğurma nesnesine dönüştürür. Bunun temelleri belki de ilk devletleşme ve onun yaratıcısı olan ve aslında aileye dayalı “hanedan”lıktır. Ataerkil kurum ve kültürün temelini atıldığı hanedanlık, kral ya da Tanrı-Kralların aile egemenliğidir ve klandan daha büyük, mülkiyeti tanımış ilk geniş aile kurumudur. Buradan itibaren “sahip” büyük bir aileye sahiptir, çok eşlidir ve her şeyin ve herkesin sahibidir, bugünkü devlet gibi. Halbuki günümüz çekirdek ailesinde bile tek eşlilik sadece kadın için geçerlidir. Müslüman toplumlarda 4 + cariyeler, diğer inançlarda gizli çok eşlilik ve çocuk sahibi olmak yine mülkiyet ve iktidar alanına sahip erkekler içindir.

Ailecilik ve hanedancılık aileyi, bir devlet ideolojisi olarak; klan, kabile, aşiret geleneğini, toplumsallık ve ana kültürünü taşıyan özelliklerinden arındırmış, iktidara hizmet eden önemli bir araca dönüştürmüş, sözde “geleneksel aile” diye bir çarpıtma ve manipülatif obje de oluşturmuştur. Bu haliyle çözümlendiğinde geleneksel aile yapısının çökmeye mahkum olduğu aşikarken, bunun yerine nasıl modern aile kurulacağı sorusu herkesin ve her kesimin sorduğu temel sorulardan oluyor. Ve yine dikkat edilirse aile için demokratiklik, hukuk, eşitlik gibi olmazların yanından bile geçilmiyor. Ama bu konuda Kürt Kadın Hareketi, kadın özgürlükçü paradigmasıyla artık dünyada gündemleşiyor. Dolayısıyla demokratik aile kurumunu dünyaya armağan edecek olanın Kürt kadını olması uzak bir ütopya değil artık.

Kadın için, sıfır maliyetle ömür boyu hizmet ve boyun eğmeyi, ilişki biçimi ve çalışmasında görülmemiş bir yazgı haline getiren ailecilik, kapitalist modernitenin sanıyorum ki son kalesidir. Mülksüzlerin mülksüzü, ilk sömürge ve en eski köle olan kadın için cinsel taciz, tecavüz, her türden şiddet ve istismarın; işkence, ölüm, katliam ve eşitsiz iş bölümünün üretildiği bir yapıya dönüştürülen aileyi derinlikli çözümlemek; iktidar ve devletten, toplumsal cinsiyetçi rollerden arındırma gereği tüm yakıcılığı ile karşımızda dururken; sekiz yaşındaki Narin çocuğu bile kendi içinde yok ederek eriten bir aile kurumundan çocukları ve kadınları korumak başka türlü mümkün olmayacak gibi görünüyor.

Aleksandra Kollontai, Komünizm ve Aile adlı eserinde evliliği, birbirini seven ve birbirine güvenen iki kişinin birlikteliği biçiminde tanımlar*** Bu tanımlamadan doğru bir bakış açısı geliştirerek, aile kurumunun rol dayatmalarına karşı olmak veya kabullenmemek temel itirazımız olmakla birlikte bu itiraz tek başına sorunun tahliline ve çelişkinin çözümüne yetmez. Esas olarak aileyi, kapitalist aile kurumundan kurtarmak ve arındırmak, kadın-erkek ilişkilerine yüklenen iktidarcılığın sorgulanması, aşılması temel mücadele konusu olabilir.

Tarih ve yaşamın bilgisinin/bilgesinin de gösterdiği gibi;

Devlet ve iktidar karşıtı aile yapısını tartışarak, ailenin toplumsal özüyle buluşan karakterini (üretim ve paylaşım yeri, yaşamı inşa mekanı) yeniden ortaya çıkarttığımızda ancak o zaman özgürlüklerin gelişimi sağlanabilecektir. Ve yine aile, yaşamın her alanında özgür sevgi/aşka dayanan, demokratik-eşit-özgür-uyumlu-birbirine saygılı kadın-erkek ilişkileri yaratıldığında ve bu ilişkilerle örüldüğünde, toplumsal kökleriyle buluşacak, demokratikleşecek ve her bir kadın için mezarlarımız, zindanlarımız veya işkencehanelerimiz olmaktan çıkacaktır.

Kaynakça:

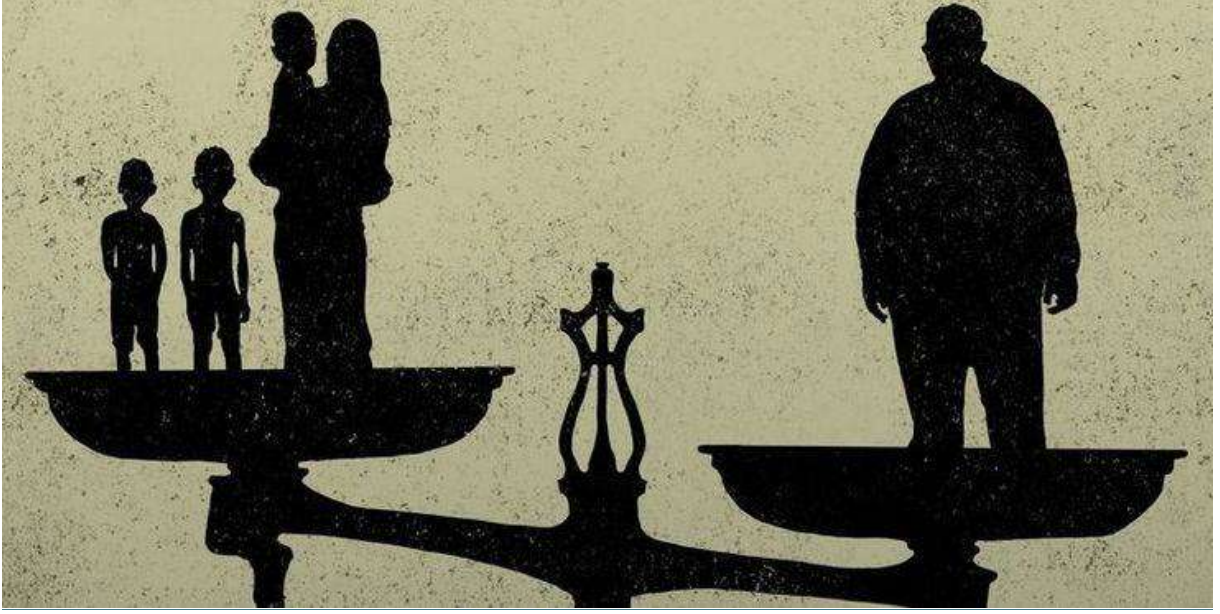
* Kürtçe Etimoloji Sözlükleri

**Jineoloji 3 Aylık Bilim ve Kuram Dergisi- Sayı 18

***Aleksandra Kollontai, Komünizm ve Aile

Aile Dedikleri...

Oya Aan-17 Kasım 2024

Yapmamız gereken bu rejimi de bu rejimin “kutsal” ailesini de dipten doruğa parçalamak için mücadeleye asılmaktır, bütün bunları değiştirmenin başka yolu yoktur

Ani bir frenle düşmemek için ucuz ve sert plastikten yapılmış şeride asıldı, diğer elini karnının üzerine sıkı sıkıya bastırmıştı. Bebeğe dokundu, onun gelecek olmasının heyecanını ve mutluluğunu bir kez daha yaşadı. Aynı anda, “ya o da bu sistemin dişlilerinden biri olursa” kaygısı depreşti yeniden.

Doğumdan sonra bebeği için de başlayacak o rutin akış canlandı gözünün önünde: Doğum, aile, okul, evlilik, çocuk... zincir her bebek gibi onun açısından da böyle akıp gidecekti. Fakat kritik soru şuydu: O da hayatla kurduğu ilişkide yüz yıllardır sürüp gelen akıntıya mı kapılıp gidecekti yoksa insana saygı, emeğe saygı, aşk, sevgi, aile... konularında sistemin dayattıklarına boyun eğmeyen farklı bir kişilik sahibi mi olacaktı?!. Kız ya da erkek olsun fark etmez, bu sistemde her çocuğu bekleyen belirleyici ikilem buydu.

Narin de o çocuklardan biriydi işte... ‘İştirak halinde çocuğa karşı kasten öldürme’ suçlaması: Narin’in -biri annesi biri abisi olmak üzere- “ailesi”nden dört kişiye yüklenen suç budur. Sürecin nasıl aktığı, cinayetin kim/kimler tarafından işlendiği net olarak ortaya çıkmasa da nasıl zehirli bir toplumsal iklimde, her şeyin başı ilan edilen “aile”nin çürümüş “yuva”sında nasıl sıradanlaşarak yaşandığı, saçığı pis kokularla ortaya çıkıyor.

Yeni mi yaşanıyor peki bunlar? Ne gezer, ortaya saçılanlar, bütün taciz, tecavüz ve cinayetler, pisliklerin halının altına süpürülmesini, kırılan kolun yen içinde kalmasını zorlaştırdı. Çocuk istismarının dehşet verici boyutlarını görünür kıldı. “Bu kadar da olmaz” denilen her şeyin “aile” cehenneminde nasıl görmezden gelinerek suskunlukla geçirildiğini gözler önüne serdi. AKP’li Cumhurbaşkanı Erdoğan, cinayetleri, istismarları sorgulayanları “aile kurumumuzu hedef alıyorlar, izin vermeyeceğiz” diye istediği kadar tehdit edip dursun!..

Narin Güran’ın ölümünün -nicelerinin kaybolması ya da öldürülmesi-, aile kurumunun çocuklar ve kadınlar için iddia edildiği gibi güvenli bir alan olmadığını, insanlığın çürütülmesine paralel biçimde akıl almaz hayasızlıkların, şiddet ve istismarın yuvası haline geldiğinin bundan ala yanıtı olur mu?

Son yıllarda gerçek sayıları yayınlamayı kaldırdılar fakat İçişleri Bakanlığı verilerinden öğrendiğimiz kadarıyla son 10 yılda 105 bin çocuk kayboldu. Bu, yılda 10 bin çocuk demektir. Son 6 ayda 343 çocuk önlenebilir sebeplerle hayatını kaybetti, bu da günde 1 çocuk anlamına geliyor.

“Senin iyiliğin için”...

“Kutsallık” atfedilen aile molozlar altında kalmıştır, hiçbir parlatici bu pisliği gideremez.

Çocuklara yönelik istismar, cinsel istismar ve şiddetin yüzde 80’i aileden biri tarafından gerçekleştiriliyor. Enstest diz boyu, babalar, dedeler, amcalar, dayılar, abiler... liste uzayıp gidiyor. Fakat enstest vakaların ancak binde 1’i ortaya çıkıyor. Üstelik istismarcıların yüzde 9’u çocukla aynı evde yaşıyor, kolay kolay ortaya çıkmıyor bu ahlaki çürüme. Çocuk çaresiz, yetişkinler aileyi korumak adına pisliği örtmekle meşgul.

Henüz okul yaşındaki kız çocukları için “9 yaşında evlendirilebilir” deniyorsa cinsel suçların yüzde 46’sının çocuklara karşı işlenmesine hiç şaşırırmamak gerekiyor. Kadının ve çocuğun nesne, esas olarak da haz nesnesi olduğu bu topraklarda “çocuk gelin”ler de yadırganmıyor, çocuk tecavüzlerinin sadece yüzde 5’inin ortaya çıkması da...

Elbette cezasızlık durağına gelene kadar epey yol kat etmek gerekiyor. 66 bin çocuğa yönelik cinsel istismar soruşturması savcılara gidiyor ve bunlardan sadece 14 bini davaya dönüşüyor! 2016’da Adli Tıp’a gelen çocuk cinsel istismar vaka sayısı 40 bin. Bunun sadece 13 bini ceza alıyor, geri kalanı beraat ediyor. Çocuklar açısından çaresizlikle sırtlanılan bu acılar intiharlarla kendini kusuyor. Son 2 yılda çocuk intiharlarının yüzde 40 oranında arttığını öğreniyoruz. İntihar eden çocukların çoğu kız çocukları. Son 6 ayda intihar eden çocuk sayısı otuz iki!

Tıpkı devletin, “sizin iyiliğiniz için” demesi gibi aileler de çocuklarına “senin iyiliğin için” diyor. Sistem devletin iyiliği için öldürüyor, aileler çocukların iyiliği için vazgeçiyor onlardan!..

Aile: Özel mülkiyetin temel hücresi

Kapitalizm, çıkarları temelinde biçimlendirdiği ve toplumsal ilişkiler sistemini, yeniden üretimin temel alanı olan “aile” üzerinden kurmaktadır. Sistemin 2008 sonrası derinleşen çok yönlü ve katmanlı krizinden bütün toplumsal ilişkiler gibi aile ve elbette kadınlar da etkileniyor. Bir yandan kadınların taşımaya mecbur bırakıldıkları yük ve sorumluluklar ağırlaşırken öte yandan kadınları tutsak alan geleneksel anlayış ve değer yargıları da sarsıntıya uğruyor. Hayatlarında, toplumsal ilişkilerinde, geleceğe bakışlarında hemen her şey yerinden oynuyor. Eskinin biat eden, yaşadığı bütün haksızlıkları, adaletsizlikleri, işkenceleri sineye çeken kadınları -genellikle- yok artık. Kadınlar, başta eşitsizlikler olmak üzere sistemin kendilerini boğan tüm gerici değerler sistemini sorguluyorlar. Yalnız unutulmaması gereken, toplumsal gücün büyük bölümünün -iktidar- hala erkeklerin elinde olduğu gerçeğidir.

Kadın ve çocuk katillerinin sayısı neden bu denli hızlı artıyor? Çünkü bir taraftan çökmekte olan “kutsal” aile kurumu içinde erkekliklerinin iktidarı sarsılıyor, diğer yandan toplumsal değerlerdeki genel aşınma/çürüme patriyarkanın feodal gurur anlayışı, sefaletin ve çıkışsızlığın derinleşmesi, gelecek umudunun büsbütün ortadan kalkışı onları farklı bir cenderenin içine sürüklüyor. Çıkışı eski eşlerine ya da sevgililerine şiddet uygulamakta buluyor, onları -ve kimi zaman çocuklarını da- katletmekten başka çare göremiyorlar.

Yani mesele erkeklerin çok kötü varlıklar olmaları değil, yalnızca erkek/baba tahakkümünün bir sonucu değildir yaşadıklarımız. Sistemde erkeklerin-erkek egemenliğinin oynadığı rolün vazgeçilmez olduğuna, konfor alanlarını yitirmemeleri için “yapıp etmeleri” gerekenler doğrultusunda onları ikna etmek, erkek egemen iktidarı her vesileyle güncellemektir. Dünya bu denli hızlı değişirken bir şeylerin aynı kalmasını beklemek ise büyük aymazlıktır.

Lenin’in “kadının içinden çekilip çıkarılması gereken bir ahmaklık alanı” olarak tanımladığı aile günümüzde tel tel dökülmektedir. Artık bir moloz yığını halindedir. Metalaştırılan kadın ve çocukların, olağanlaştırılan taciz ve tecavüzün soluk alıp verdiği, çoğu bireyin de ya gözlerini kaçırdığı ya da tepkisiz kaldığı yerdir aile mekanı. Dolayısıyla yapmamız gereken bu rejimi de bu rejimin “kutsal” ailesini de dipten doruğa parçalamak için mücadeleye asılmaktır, bütün bunları değiştirmenin başka yolu yoktur!

Eskiden...

Devrimcileşmeye, mücadeleye katılmaya yöneldiğimizde ailelerimiz bize ne yapardı? Sistemin işleyişini de devletin acımasız gücünü de gayet iyi bilen aileler çeşitli yöntemlerle bizi bu “sevda”dan vazgeçirmeye çalıştılar. Dil dökmenin enva-i çeşidi de devreye sokulurdu bu ikna faaliyetleri sırasında, zorbalıklar da... Odalarına kilitlenen arkadaşlarımız da oldu, giysileri, ayakkabıları saklananlar da... Şiddetin çeşitlerini saymıyorum bile. Kimi yoldaşlarımız devletten korkmadıkları ölçüde ailelerinden

korkarlardı. Değil mi ki her Şey bizim “iyiliğimiz için”di o halde her Şey mubahtı. En buyk suçumuz kurulu düzene karşı çıkmaktı.

Ona hangi misyonu biersek bielim “aile” kavramı ve kapsama alanı, genlere öylesine iŐlemiŐ bir olgu ki, sanıyorum ölene kadar insanın peŐini bırakmıyor. BaŐımız sıkıŐtıęında “aile”mize koŐmaya, yardım talep etmeye aŐıtırılmıŐız. Zaman zaman unuttuğumuz Şey, bu aŐıŐkanlıęın bir bedelinin de olduğu...

O yüzden “kayıtsız koŐsulsuz” aileye teslim olmamak çok önemli, bu konuda da asıl iş yine kadınlara düşüyor.

Devletin Fetih Alanı: Aile

Dîlan Bebleşin-17 Kasım 2024

Toplumsal bir yapıyı özünden kopartarak sömürü sistemine dahil eden egemen sistem, aile üzerinden sonuç da almıştır şüphesiz. Ailenin mevcut durumda toplumsallıkla zıt düşen taraflarının baskın olması, ailenin esasında toplumun değil de sistemin kök hücresi olduğunu kanıtlamaktadır

Mevcut ailenin doğuşu, erkek egemen zihniyetin kurumsallaşmaya başladığı ilk hiyerarşik döneme kadar uzanmaktadır. Bu nedenle; esasında aile toplumsal bir örgütlenme biçimi olmasına rağmen günümüzde devletli sistem tarafından ayakta tutulmaya çalışılan ve devletli sistemi de ayakta tutan bir olgudur. Erkek egemen sistem aileyi denetim altına alarak aile kavramını kendi özünden koparmış, hatta geriye en ufak bir anlam kırıntısı dahi bırakmamıştır.

Toplumsal bir yapıyı özünden kopartarak sömürü sistemine dahil eden egemen sistem, aile üzerinden sonuç da almıştır şüphesiz. Ailenin mevcut durumda toplumsallıkla zıt düşen taraflarının baskın olması, ailenin esasında toplumun değil de sistemin kök hücresi olduğunu kanıtlamaktadır. Toplumsallığını savunacak güçten düşürülen bir yapının egemen sistemin yaşatıcısı rolünü üstlenmesi bizi şaşırtmamaktadır. Ancak trajik bir yan varsa o da şudur ki aile hem sistemin mağduru hem de bizzat can vereni olmuştur.

Bilindiği üzere sistem kendisi için fayda sağlamayan hiçbir yapının ya da olgunun yaşam alanı oluşturmasına izin vermez. Bu nedenle sistemin aileyi her şeyiyle ve şekliyle onaylıyor olması, hatta sıkı sıkıya sahiplenmesi bizlere bir şeyler anlatmalıdır. Kültür, aileyi vazgeçilmez bir zorunluluk haline getirirken; din, onu kutsal bir yapı olarak yüceltmıştır. Psikoloji, aileyi insanın bilinçaltındaki derin arzularla, cinsellikle bağdaştırmış; felsefe, onu hayatın döngüsel akışı olarak yorumlamıştır. Sanat, aileye dair filmler çekmiş, edebi

eserler yazmış ve şiirlerle aileyi tutkuyla arzulanan bir hayal olarak sunmuştur. Hukuk ise, aileyi evlilik belgeleriyle yasalarla güvence altına almıştır. Çarpıcı olan, sistemin aile üzerindeki hedefleri hala o kadar canlıdır ki bahsi geçen tüm yapılarda aileyi kutsallaştırmaktadır.

Çok da derin düşünmeden ifade edebiliriz ki aile ulus-devlet yapısının motor gücüdür. Sistemin toplumun önüne koyduğu geleneksel aile modeli, egemen sistemi karşısına almaz, sistem dışı bir yaşam sunmaz. Sistemi karşısına almak şöyle dursun; sistem için ihtiyaç olan asker, polis, memur, işçi ve emekçiyi de sistemin hizmetine sunar. Tüm bunlara ek olarak bir de sürekli güncellenen kadınlık ve erkeklik rolleriyle sistemi ayakta tutmaya çalışır. Aile, devletin varlığına boyun eğecek, devlet için emek sarf edecek, toplumsallığı yok etme derecesinde bireyci olacak ve sistemin kar elde etmesi için çalışacak kadın ve erkekler yaratmak için görevlendirilmiştir.

Bu bakımdan sistem içerisinde adeta bir fabrika görevi gören aile, ortaya koyduğu yetiştirme tarzıyla da sorgulayan bir nesil yaratmaz. Ailede yer alan hiçbir birey mevcut sınırların dışına çıkmaz, hepsi kendisine biçilen role ve hatta haddine uygun davranır. Öyle ki aile içerisinde sistemi reddedecek herhangi bir soru sorulmasına müsaade edilmez. Ne yazık ki insanlığı ilgilendiren hiçbir sorun mevcut aile düzeni içerisinde tartışılmaz. Sistem de ailenin bu düşünme şeklinden oldukça memnundur. Hatta sistem bu zihniyetin oluşturulması ve yeniden üretilmesi için özel politikalar yürütmektedir.

Ailenin sistem içerisindeki temel görevlerinden biri de toplumsal özgürlük anlayışını güçten düşürmesidir. Toplumsallığın zayıfladığı bir yerde devlet varlık sahibidir. Sistem bu anlayışı ailenin tüm hücrelerine incelikle yedirmiş, kendisi için bireycilik üreten bir yapı haline getirmiştir. Aile toplumsallığa ne denli zarar verdiğini görmeksizin, varlığını borçlu olduğu toplumdan kopmaya itilmiştir. Zaten aileyi de bu denli vazgeçilmez kılan şey, toplumsallığını yitiren bireyin varlığını bir anlama kavuşturma, bir yere dayandırma çabasıdır. Bu dayandırma çabası da şüphesiz devlet tarafından incelikli politikalarla sisteme ters düşmeme üzerine kurulmuştur.

Sistem, aile ile topluma yalnızca devlet politikalarına uygun olma misyonu biçmekle kalmaz, aynı zamanda devletin ödül sistemine layık olma görevi de verir. Bütümen devlete muhtaç bir yapısalılık söz konusu olmaya başlar. Tam da bu noktada, çarpıcı bir gerçek açığa çıkar: Ailenin dış çerçevede imtiyaz sahibi aslında devletin ta kendisidir! Sonuç olarak ortaya çıkan özgür yurttaşlık ve demokratik aile değildir. Ailesini yaşatmaya odaklanan, dar bir ilişki ağıyla ailesi için yaşayan bir insan formu yaratılır.

Tüm bu bilgiler ışığında, aile sistem dışı bir kurum değil, devletin varlığını sürdürmede kullandığı en etkili yapıdır. Devlet, kendisini aile üzerinden kurumsallaştırmaktadır. Öyle ki devlet, özgürlükçü topluma yönelik fetih politikasını aile aracılığıyla yürütür. Aile aracılığıyla başta kadınlar olmak üzere tüm toplum, sistem ve devletin işgal politikalarına hazırlanır. Fethetmediği tek bir insan, tek bir zihin kalmayınca kadar işgali sürdürür. Sistem bu fetih politikasıyla yaratmak istediği aile anlayışını bireylere o kadar içselleştirir

ki herkes sistemin dayattığı aile formunu kendisi için biricik olarak kabul eder. Oysa yaratılan aile formu, tüm aile tiplerinde birebir aynıdır. Zavallı olan ise erkeğin, kendisini devletin bir taklidi olduğunu görememesi ve güçlü bir iktidar olduğunu sanmasıdır.

Sistem içinde yer alan özne-nesne ayrımı, efendi-köle ilişkisi olduğu gibi aile yapısına aktarılmıştır. Milliyetçilik, bilimcilik, dincilik ve cinsiyetçilik politikalarının temelini oluşturan kulluk olgusu, ailede daha da baskın şekilde ortaya konulmaktadır. Kadına yönelik tahakküm ve fetih politikası da burada başlar. Kadın, aile içerisinde kul haline getirilerek erkeğin cinsel ve fiziki nesnesi olarak yeniden yaratılır.

Demokratik olduğunu iddia eden ailelerde, erkeğin kadına bahsettiği 'fikrini ifade etme özgürlüğü' ise yalnızca erkeğin kendi iktidarına işbirlikçi aramasından kaynağını alır. En nihayetinde aile reisi olan erkek, kadın dahil tüm aile fertlerini kendi tebaası olarak adlandırmaktadır. Devlet gibi erkek de tebaasına ödül ceza sistemini uygulamayı kendinde hak görür. İktidarını besleyecek davranışları ödüllendiren erkek, iktidarının tuğlasını çekecek bir davranışta ölüm fermanını yazacak kadar devletleşmiştir. Erkek-devletin temel yapıtaşı olan aile olgusunda görülmeyen en temel sorun, incelikli işlenmiş kölelik politikalarının özgürlük sanılmasıdır. Erkeğin, sömürünün, köleliğin şifreleri çözülmedikçe özgürlük yanılsaması devam edecek, sistemin zihniyetini yeniden üretecektir.

Şüphesiz, sistemin hedefinde öncelikli olarak kadınlar vardır. Erkeği, kadın yoluyla düşürme politikası Enkidu'ya kadar dayanmaktadır. Ancak mevcut sistem, kadının iradesi ve gücünün farkında olduğu için kadına yönelik baskısını aralıksız sürdürmektedir. Çünkü kadın, iradesini savunur, zihniyetin kendisine tek yol gibi sunduğu kalıpları kırarsa devletli sistemin çarkını kırar, yeni bir alternatif yaratır. Ahlaki-politik toplumda kadın öncülüğünde şekillenen özgür toplumsallık, erkek egemen zihniyetin bilinç dışında hala dirilme korkusuyla canlılığını korumaktadır. Sistem, bu nedenle kadını eve hapsederek ve erkeği düşürme politikalarına alet ederek tüm toplumu kendisine kul edeceğini iyi bilmektedir.

Sistem, doğduğu ilk andan itibaren kadınların tercihleri, duyguları, düşünceleri ve hatta eğilimlerini kendisine uygun şekilde kodlamak için yoğun çaba sarf eder. Öyle ki aile içerisinde erkeğe biçilen misyon toplum nezdinde yüceltilerek adeta Kaf Dağı'na çıkartılırken kadının yetenekleri aile içerisinde evcilleştirilmeye zorlanır. Doğa olarak akışkan bir hakikate sahip olan kadın, sistem tarafından donmuş hale getirilmek istenir. Kadına, aile içerisinde ya tam teslimiyet ya da tam adanmışlık dayatılmaktadır. Başka bir seçenek yoktur. Abdullah Öcalan, "*Aile; kadın bedeni ve ruhunun öğütüldüğü bir değerdir*" derken bu duruma dikkat çekmektedir.

Aile kurumu, kadının düşürülmesi, şiddete maruz kalması, katledilmesi, tecavüze uğraması, aldatılması ve her açıdan sömürülmesinin tarihçesini barındırdığı gibi; devletin varlığını sürdüren sistemler ve sömürü düzeninin de bu ilişkiler üzerine kurulduğunu

ortaya koyan bir yapıdır. Ailenin toplumsal özgürlük karşıtlığı temelinde kurgulanması, en başta kadına yönelik ağır sonuçlar doğurmaktadır.

Toplumsal özgürlüğe bariyer yapılan aileyi, toplumsal özgürlüğün zemini haline getirmek; iktidarın yanı sıra direniş, eşitlik ve özgürlük olanaklarını da barındırdığını ortaya çıkarmak ve bu ilişkileri yeniden yapılandırmak mümkündür. Çünkü aile, sabit bir yapı değil, hatta tarih boyunca en çok değişime uğramış kurumlardan biridir. Burada asıl mesele, bu değişimin nasıl bir yönde gerçekleşeceği. Dolayısıyla, aileyi toplumsal özgürleşmenin önündeki bir engel olmaktan çıkarıp, özgürleşmenin temel etki gücü haline getirmek, kadınların öncülük ettiği bir toplumsal mücadeleyle mümkündür. Kadın özgürlüğüne vurulan her bir darbenin toplumsal özgürlüğü de etkilediğini hiç unutmadan; ailenin demokratikleştirilmesi meselesi yalnızca kadınları değil, tüm insanlığı ilgilendiren bir kadın devrimi meselesidir.

Kadın onurunun ayaklar altına alınması, kadınların bir meta gibi erkek sisteme peşkeş çekilmesinin acısını hissetmeliyiz. Bu acıyı hissederek kadınları isyana kaldırmalı, kadın özgürlük tarihini yazma iddiasında olmalıyız. Küresel birleşik bir kadın mücadelesi, bu hedefe ulaşabilecek yegane güçtür. Sistemin karanlık, şiddet ve kaosa boğmak istediği 21. yüzyılı kadın özgürlük yüzyılına çevirmek için kadın mücadelesinin devrimle sonuçlandırmaktan başka seçeneğimiz yok.

Kanatsız Uçanların Hikayesi

Rojdan Erez-17 Kasım 2024

Bir buluşma yüzyılıdır 21. yüzyıl. Bir kadın yüzyılı. “JIN JIYAN AZADÎ” yüzyılı

“Onları kenara götürüp uçmalarını söyledik. Durup beklediler. “Uçun!” dedik. Durdular. Onları kenardan ittik. Ve uçtular” (Guillome Apollinare)

Kadınların kanatlarının koparılması ile başlamıştı tüm hikaye. Öyle ya, alt etmek için önce onu var eden her ne ise o yok olmalıydı. Koşuyorsa bacaklar kırılır, üretiyorsa eller, düşünüyorsa beyin... Böyle hüküm kuracaktı erk olmak isteyen. Başka türlü de mümkün değildi.

Tarihten biliriz hikayemizi, hikayelerimizi. Tarih! History yani erkeğin hikayesi! Çok çarpıcı ve yerinde bir tanım bu açıdan. Yazılı tarih, erkeğin hikayesini anlatır çünkü. Kadının adı yoktur bu hikayede. Olan da bir kralın eşi ya da kızıdır yani prensistir, kraliçedir ya da adından söz ettirecek kadar varlıklı olanlar. Geride kalanın adı sanı yoktur. Hatta varlığına dair bir emare bile yoktur. Tarihi bir düşmanlıkla kazanmıştır tüm bir insanlığın hafızasından. Özenli, bir o kadar da bilinçli.

Kabullenmedi elbet, mücadele etti binlerce yıllık tarihi mirasıyla. Kurnazlaşan zihniyet karşısında bir yere kadar söz ettirdi adından. Yok olmadı ama varlığını da hala arar olmamıza neden olacak kadar da silikleşmişti izler.

Güney Mezopotamya'nın dağlara olan özlemiydi Zigguratlar. İhtişamlı ve kutsal. Dağ yücelikti, Ninhursag'tı. Sonra karanlığın köşesine itildi bu özlem. Kadının mahpusluğu başladı yerin yedi kat altında. Bir dönemin mucizevi “anası” bir “köle”, bir “fahişe” olarak anıldı bu karanlıkta. Sonra adı da “karanlık” kaldı zaten. Tüm ikilemlerin en kötüsü oldu: İyinin kötüsü, aydınlığın karanlığı, meleğin şeytanı, kutsalın laneti! Evet bir lanetti alnımıza

yazılan. Görünmemeli, duyulmamalı ve hatta hissedilmemeli! Bu yüzden kapanmalıydı dört duvar arasına. Onlara göre bizim yerimiz yurdumuz orasıydı. Bir dünya inşa edildi o dört duvar arasında. Yaşamın merkezi orasıydı adeta. Öyle belletildi kadın aklına, yüreğine. Memnuniyet esastı hizmette ve en iyi hizmet dört duvar arasında verilirdi bir erkeğe! Ne kadar anne olursan o kadar saygın olacaktın o hanede. Çoğalmalıydı, doğurmalıydı, soy lazımdı birilerine! Sürülmeliydi o tarla! Cennetin kapıları da bu sayede açılacaktı nede olsa...

Dört duvarlar için kanatlar lazım değildi. Akla gelmeyecek kadar unutulmuştu. Onun yerine başka şeyleri sürekli hatırlatıp durdular. Başını her çıkardığında sopayla, taşla, ölümle terbiye edildi ruhumuz, bedenimiz. Öyle bir korku saldılar ki içimize, açık kapılardan çıkamaz olduk. Görünmeyen bir duvar vardı sadece bizim gördüğümüz. Kilitleri olmayan kapıların ardına dair merakımız yok oldu. Bir süre sonra düşünmeyi bile bıraktık. Hikayeyi yazıyordu birileri ne de olsa, kahramanları da belli. Çok sonraları tanım koydular buna; “öğrenilmiş çaresizlik” denildi. Doğrudur. Çaresizliği yaşaya yaşaya öğrendik. Yaşam bundan ibaretti sanki. Her geçen yüzyıl bir öncekinin aynıydı. Her şey değişiyor da bir biz değişmiyorduk. Devrimler oluyor, isyanlar çıkıyordu. Koca koca krallar düşüyor, hükümetler devriliyordu, dinler bile reform yapıyordu da, biz nerdeydik! Musakkadimlerin laneti üzerimizdeydi halen. Giderek büyüyordu lanet, kilitli kapılar, örtüler. Herkes bir kural koyuyordu kendince. “Kimi başını kapat sen şu’sun” derken kimi de “başını aç sen bu’sun” dedi. Ayşe’nin isyanı, tüm kadınların zihninde çınlayıp durdu hep. “Kadın yerine taş olmak!” Sahi “kimim ben?”

Beş binlik yıllık sorunun cazibesi bu. Beş bin yıllık zulüm, beş bin yıllık kocaman ve üzerinden herkesin geçtiği bir yaraya karşılık. Yaralarımızı kaşırken anladık “hiçbir yara dermansız değil”. İyileşmeye başlıyor ışıkları açınca, kabuk bağladığı vakit, kilitli kapıları kırma cesareti hissedince. Evet! Cesaret. Unuttuğumuz sözcüklerden sadece bir tanesiydi. Ama yok olmuyormuş hiçbir şey. İçimizde bir yerlerde bir kıvılcımmış beklediği. Bir uyanış, bir ayağa kalkış ve kapılara doğru ilerleme cesareti. Kocaman yalnızlıkların içinden karanlığı yırtarcasına, başımızın kopacağını bile bile “Azadî” diye haykırma cesareti. Varolduğunun farkına varmanın o muhteşem an’ı.

“Biz varız!” demekle varolamayacak kadar örselenmişti tarihimiz. Çalınan her şeyi geri almak gerekiyordu. İnanna’nın yaptığı gibi, “çalınanı çalmak mübahtı!”. Anne, abla, kardeş, eşten önce kadın olmalıydık. Bir bedenimiz, bir aklımız ve ruhumuz vardı. Aristo’ya inat geri almalıydık hepsini. Aydınlığın karanlık olmadan bir anlamı olmayacağını söyleyerek. M. Luther’e inat çocuk doğurmasak da var olacaktık. Tüm kadınların günahı M. Luther’in boynuna! Elma yemeliyiz bol bol. Yasaklı meyvelerin tarihi temsiliyetinin bilinci, yılanın kadim yoldaşlığı ve ölümsüzlüğüyle. Geç kaldığımız, elimizden alınan ne varsa, daha fazla geç kalmadan asıl sahiplerine, bizlere geri dönmeliydi.

Geç mi kaldık peki? Hayır. Yaşam tüm hızıyla ilerlerken, geçmişin engin varlığını unutmamalı. Biz ki koca tarih denizinde bir dalgadan ibaret bir dönemin kadınlarıyız.

Geçmişimiz, Karun hazinesinden daha zengin. Dişimizle, tırnağımızla çoğu zaman ödediğimiz bedeller ile an'da var olduk. Belki de geçen beş bin yıllık hiçlik hikayesi, bizim büyük sınavımız. Biraz zor, biraz acılıydı ama tepetaklak giden bir hayatın, herkesin birbirinin kurdu olduğu 21. yüzyılın kurtarıcısı olmak da böylesi bir deneyime ihtiyaç duymaz mı? Ve daha ne kadar kötü olabilir ki yaşam? Kaybedecek bir şeyi olmayanın öfkesinden korkmalı efendiler! Modern Enkiler.

Kopartılan, parçalanan her bir uzvumuzla inşa edeceğiz bu yaşamı. Kanatlarımızı kopardılar ya hani uçmayalım diye, aslında yükseklik korkumuz yoktu. Yalnız kalmaktan korkmuyorduk veyahut sessizlikten. Birileri “uç!” derken ki korkumuz kanatlarımız olmadan uçamamayı. Düşerdik, unutmuştuk uçmayı. Bizi ittiler uçurumdan. Bu sefer ölelim diye değil. Kanatlarımızın olduğunun farkına varalım diye. Kendini uçurumdan atan onurlu kadınlar var bizim hikayemizde. Kendi bedeninde ülkesinin teslimiyetine “hayır!” diyen Rindexanlar... Kanatsızdılar. Ölmediler. Kanatsız uçanların hikayesini yazdılar. Bir gün “Sonu Gelmeyen Bir Roman” olacağına dair inanç ve aşkla.

Özcesi kaybettiğimiz yerde bulduk yine kendimizi. Bir kavuşma oldu yine uçurumun kenarları. Kenarlar asidir, ıslah edilmez, dik başlıdır. Bir o kadar da zarif ve içten. Bir buluşma yüzyılıdır 21. yüzyıl. Bir kadın yüzyılı. “JIN JIYAN AZADÎ” yüzyılı. Sesimiz yükseliyor tüm “hane”lerden. İnançla aşkla ve tüm bedellerin verdiği hırsıyla ilerliyoruz; durmadan, duraksamadan. Kanatsız uçanların romanı yazılmaya devam ediyor.

Êzidî Soykırımında Suç Ortaklığı

Nuray Özdoğan-17 Kasım 2024

Dünya göz yumduğu bu soykırım ve insanlık suçunu, yıllar sonra mahkemelerinde insanlık suçu olarak nitelendirirken, Türkiye yargı pratiği bırakın soykırım suçunu etkin soruşturmayı, neredeyse soykırım suçunun faillerini aklayan ve koruyan bir pratik sergiledi bugüne kadar

13 Kasım 2014 Şengal direnişinin ve özgürleşmesinin yıldönümü. Ağustos 2024 yılında IŞİD tarafından başlatılan işgal ve soykırım girişimi sırasında, tüm dünyanın şahitliğinde, Êzidî halkına yönelik bir soykırım gerçekleşti. Uluslararası verilere göre 400 bin kişi yerinden edildi, işgal sırasında aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 5 bin kişi öldürüldü, 6 bin 500'e yakın Êzidî kadın ve çocuk da "savaş ganimeti" olarak kaçırıldı. Kadınlar sistematik biçimde taciz ve tecavüze uğradı, çocuklar IŞİD'lilerin elinde, Êzidî kimlikleri parçalanıp yok edilerek katliamcı cihatçı örgütün insan malzemesi haline getirilmeye çalışıldı. Tespit edilebildiği kadarıyla Êzidîler'in gömüldüğü 50 toplu mezar ortaya çıkarıldı.

BM Suriye Araştırma Komisyonu'nun 2022 yılındaki açıklamalarına göre kurtarılanlardan sonra geriye kalan kadın ve çocuklardan oluşan 3 bin kişi hala kayıp.

IŞİD'liler, kimliklerini yok edemedikleri kadın ve kız çocuklarını, darkweb denen bir internet sitesinden açık bir şekilde satışa sundular. Yani 21. yüzyıl dünyasında internet üzerinden köle pazarları kurdular. Bu herkesin bildiği, muhalefete yönelik güvenlik araçlarının üst düzeye çıktığı günümüz dünyasında hiçbir devletin ne hikmetse müdahale edemediği/etmediği bir gerçekliğe dönüştü. İnsan onuru ve haysiyetine yönelik bu açık saldırı ve suçu önleme, insanları kurtarma araçlarının, yıllar süren esirliğin mağduru kadın ve çocuklar için ve nihayetinde insanlık için kullanılmıyor olması suç ortaklığının bir yönü

olarak tespit edilebilir. Meselenin, Êzidîlerin ve dostlarının onurlu mücadelesi ile, çocukları, kadınları ve ailelerini tespit, istenen parayı ödeyerek kurtarma sürecinden çıkartılmamış olması da tüm insanlığın utancı ve bir başka suç ortaklığının vesikası olarak orta yerde duruyor.

Yakın zamanda Êzidî bir kız çocuğunun Ankara'da devam eden davası üzerinden Türkiye'nin, IŞİD' in güçlenmesinde, etki alanını genişletmesindeki ideolojik ve lojistik desteği, soykırım eylemlerinin cezalandırılmasındaki tavrı, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği başta olmak üzere birçok hukuk ve insan hakları kurumu kadın üyelerinin çabası ile yeniden tartışmaya açılmış durumda.

Gazeteci Hale Gönültaş'ın takibi sonucu, Ankara'daki bir evde kaçırılan Êzidî bir kız çocuğu olduğu bilgisi basına ulaştı. Polis, IŞİD' in yöneticilerinin olduğunu düşündükleri bir eve baskın düzenledi. Evde, Suriye bölgesinden kaçırılmış bir kız çocuğu olduğu tespit edilmesine rağmen bu suç açısından savcılığın hiçbir işlem yapmadığı, çocuğun aynı evde, kendisini "annesi" olarak tanıtan IŞİD'li kadının yanında bırakıldığı ortaya çıktı. IŞİD'in savaş ganimeti olarak el koyduğu çocuklar, Türkiye'deki savcının, polis gözünde de hakları olan bir insan olarak görülmemiş, çocuğa karşı işlenen suç yargının gündemine girmemişti. Kadın avukatların işlenen suçun soykırım ve insanlığa karşı suç kapsamında olduğu gerekçesi ile yaptıkları şikayet başvurusu sonrası "çocuğun amcası" olduğunu iddia eden IŞİD'liye karşı insan ticaretinden dava açıldı. Bu da Türkiye'de bu konuda açılmış ilk dava. İnsanlığa karşı suç iddiası yönünden verilen takipsizlik kararına karşı avukatlar itiraz haklarını kullandı. Bu açıdan dosya Anayasa Mahkemesi incelemesindedir. İdare ve yargı mekanizmasının suçu basitleştirme çabası, kadınların ve kamuoyunun baskısı ve ısrarlı takibi ile kısmen boşa çıkartıldı. İlk aşamada tutuklanmayan sanık hakkında tutuklama kararı çıkartıldı. Diğer yandan da küçük çocuğun menfaati gerekçesiyle duruşmalara gizlilik kararı alınarak basın ve kamuoyunun takibi engellenmeye çalışıldı. Yetmedi kız çocuğunun menfaati için atanması zorunlu vasi olarak yine IŞİD'li biri atandı. İtirazlar üzerine bu karar da geri çekildi.

Soykırım tanımı ve tartışmasının engellenmesi bir refleks olarak bu süreçteki tüm kurumların ortak tavrına dönüştü. Kaçırılan, köleleştirilen yüzlerce-binlerce Êzidî kız çocuğu ve kadınların IŞİD'liler tarafından sınırdan, şehir değiştirir gibi nasıl geçtikleri, Türkiye'de nasıl barındıkları, kimlik kartlarını nasıl aldıkları sorularının bir kısım cevapları ise IŞİD'in gerçekleştirdiği katliam dosyalarında (özellikle 10 Ekim katliamı) vardı. O dosyalarda sınır geçişlerinin istihbarat örgütleri tarafından not edildiği, hemen hemen çoğunun kısa bir sorgu sonrası sınırdan geçtikleri bilgisi yer almıştı. Kimi uluslararası raporlarda da Türkiye'nin bu desteği eleştirilmişti.

Avrupa Parlamentosu, 2016 Şubat'ında IŞİD saldırılarını soykırım olarak tanıdı. BM İnsan Hakları Konseyi de 15 Haziran 2016'da yayımladığı raporda ("They came to destroy": ISIS Crimes Against the Yazidis-A/HRC/32/CRP.2) soykırım suçu işlendiğini tespit etti. İsviçre,

Lüksemburg, Belçika, Hollanda, Ermenistan, Almanya, İngiltere soykırımı resmen tanıyan ülkeler arasına katıldı.

Frankfurt am Main Yüksek Eyalet Mahkemesi'nin 30 Aralık 2021 tarihli kararı ise (OLG Frankfurt am Main Urt. v. 30.11.2021-5-3 StE 1/20-4-1/20) ulusal mahkeme önünde IŞİD ile ilgili soykırım suçu yönünden verilen ilk karardır. Mahkeme IŞİD üyesi bir Irak vatandaşının Êzidî bir anne ve küçük kızını köle olarak satın alması, işkence yapması, fiziki ve manevi olarak zarar vermesi ve nihayetinde küçük kızın ölümüne sebebiyet vermesi sebebiyle soykırım, insanlığa karşı suç ve savaş suçlarının işlediğine karar verdi.

Fransız Yargıtayı da Lafarge firmasının yargılanabilmesinin önünü açan bir karar aldı. Suriye'de 2013-2014 yıllarındaki faaliyetleri sırasında IŞİD'den petrol alan şirket yöneticileri hakkında Fransa Yüksek Mahkemesi "sadece kriminal amacı olan bir örgüte milyonlarca doları bilerek aktarmanın insanlığa karşı işlenen suçlara suç ortaklığı olarak nitelendirilmesi için yeterli olduğu sonucuna varmıştır" (No. N 22-83.681 FS-B).

Dünya göz yumduğu bu soykırım ve insanlık suçunu, yıllar sonra mahkemelerinde insanlık suçu olarak nitelendirirken, Türkiye yargı pratiği bırakın soykırım suçunu etkin soruşturmayı, neredeyse soykırım suçunun faillerini aklayan ve koruyan bir pratik sergiledi bugüne kadar. Bu katliamların, sistematik taciz ve tecavüzlerin, kimliksizleştirme politikalarının yani soykırım suçunun bir şekilde ortağı olmuş, soykırımı önleme, bastırma ve cezalandırma yükümlülüklerini yerine getirmekten imtina eden devletlerin, dahli olan firmaların, kişilerin, yer ve zamana bağlı olmadan yargılama konusu yapılabilen soykırım suçlamasından kaçması mümkün olamayacaktır. Kadınların, birbirinden el alan, süreklileşen özgürlük ve eşitlik mücadelesi tüm o kız çocuklarına ve kadınlara en nihayetinde ulaşacaktır.

Son Not :

<https://www.unhcr.org/news/stories/iraqi-doctor-provides-care-and-comfort-yazidi-survivors>

<https://tr.euronews.com/2024/10/22/avrupa-konseyi-greta-raporu-turkiyede-insan-ticareti-magdurlarinin-sayisinda-ciddi-artis-v>

https://artigercek.com/guncel/aile-bakanligi-kacirilarak-satisa-cikarilan-ezidi-kiz-cocugunu-isidli-aileye-270452h#google_vignette

<https://www.haberturk.com/son-dakika-emniyet-ve-mit-ten-ortak-operasyon-deas-sorumlusu-yakalandi-2983846>

<https://www.savethechildren.net/news/about-1300-yazidi-children-still-missing-10-years-after-genocide>

<https://www.aa.com.tr/tr/politika/ak-parti-sozcusu-celik-lafarge-firmasinin-faaliyeti-insanliga-karsi-islenen-suclara-ornektir/2363835>